

Iturria: *Bilintx. Indalecio Bizkarrondo. 1831-1876. Bizitzu eta bertsoak*, Bilintx (Antonio Zavalaren edizioa). Sociedad Guipuzcoana de Ediciones y Publicaciones, 1978.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/B/Bilintx.htm>

BERTSO GUZTIAK

Bilintx

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

Galop infernal

Onoko bertso-sail onek bi zati ditu. Lenengoan aditzera ematen denez, Iñauteri batzuetarako paratua da. Ta, bigarrengoan esaten denez, Iñauteri oiatarako dantza-tokia ta abar prestatzen asi ziranean, kontrario-
ren bat edo beste izan zuten Bilintx eta bere lagunak; bañan ala ere ondo antolatu zituzten gauzak.

Bertso auk, argitaratutako paper batetik ditugu. Paper ori, Peñaflo-
rida kondearen liburutegian-edo omen zegoan, eta gure eskueta-
raño Donosti'ko Juan Arbelaitz ta Tolosa'ko Juan Jose Beloki jaun-
en bitartez etorri zan.

Len adierazi bezela, moldiztegiak, Jaunari eskerrak eta gure mesede-
tarako, urtea ipintzeko buruzbidea izan zuan: 1852. Guk ezagutzen ditu-
gunetan, auk izango dira Bilintxen bertsorik zarrenak. Ogei ta bat urte
zituan orduan; ondo gazterik asi zan, beraz, bertsogintzan.

Bertsoen azpian, egillearen firma: Vilinch. Ortik dakigu bertso auen
aita nor dan. Izengoiti ori nundik datorren, iñork ere ez daki gaur. Paper
onetan azaltzen da, guk uste, lenengo aldiz. Bitatik bat izango da: bere
aurrekoengandik zetorkiona edo oso gazterik berari erantsia.

Antonio Zavala

Lagunkida fraternal'eko galaiak beren damari

1

Emakume maiteak,
dantzara gurekin
etortzen zeratenak
borondatiakin,
esan biaizutegu
dezazuten jakin:
dantzak bukatzen dira
gaur gabekoakin.

2

Zuben dantzetan zegon
gure alegriya,
aitortzen dizutegu
klaroan egiya;
orain utzi biarrak
zuben konpañiya,
biotzeratzen digu
tristura aundiya.

3

Pena ori degula
biotzen betian,
zubengandik biagu
egon apartian,
ez eunki osuan,
ez ogei urtian,
baizik eta Pazkuak
etorri artian.

4

Itxoron biar degun
denbora motzian,

pena franko izango da
gure biyotzian;
baña sartuko gera
berriro pozian,
gure naieko egun
oiek etortzian.

5

Betoz ordu onian,
datozenerako
dantzako sala degu
egoki parako;
soñu politik ere
etzaigu faltako,
guziia ondo egin
naiko degulako.

6

Orra, maite politik,
klaro eman parte
ez degula dantzarik
gaizuma juan arte;
lenengua noiz degun
jakiñian zaute,
faltatu gabetanik
etorri zaitzte.

Ziririkuak

1

Langilleen dantzetan
izaten geranak,
bost arratsetan pruebak
dauzkagu emanak,
gure kontra izketan
aritu diranak,
txit askoz engañatu
dirala dianak.

2

Aiek guregaitan
esan zutena da:
«Barulloa sortzeko
kuadrilla ona da!!!
Neskatxa onradurik
baldin juaten bada,
lotsatuta kanpora
irten biarra da.»

3

Baita ere gauza onik
gurekin ez dala,
jaungoiko Bako'k bere
mendian gauzkala;
ezagun da inbiriya
prejitzan zautzela,
etzenduten gezurrik
sortuko bestela.

4

Eta segitu zuten
lenago bezala,
esanaz guziz gauza
seguruba zala

adornatutzen gure
dantzetako sala
dama onradurikan
izango etzala.

5

Oraindik deskontentu
esan zutenakin,
deskantsatu ziraden
añaditubakin:
«Alakorik batian
biar degu jakin
etxeratu zirala
txandarme banakin.»

6

Dantzarako tokirik
ote zegon nonbait,
galdezka Donostiya'n
asi giñan zenbait;
uraxen topatzea
kostatu zan zerbait,
galarazi nayian
bazebillen norbait.

7

Noiz ere bait topatu
genduben tokiya:
aduna zarreko
zertegi aundiya;
dudan gaude illa dan
ero dan biziya,
eskubetatik itzul
egin zigun iya.

8

Nai baluteke ere
orain defenditu,

lengo itzak lazuan
 arrapatzen ditu;
 gure dantzak pakian
 dira despeditu,
 aiek esantakorik
 ez da suzeditu.

9

Orain gelditzen gera
 guziz ditzosua,
 irten geradelako
 bitoriosua;
 guk bezela esango du
 Donosti osua:
 Bost gezur sortzen ditu
 inbiriosua!!!

10

Gure dantzara damak
 polit onradubak
 etorritzen dirade
 guztiz apaindubak,
 adornaturik ondo
 gorputz ta burubak,
 mantxarikan gabeko
 birjiña purubak.

11

Gure dantzetan jua da
 guziya konpleto,
 damak serbitu dira
 iñon baña obeto;
 izandu diyotegu
 milla errespeto,
 berak kontentu daude,
 badakigu zierito.

12

Izan degu soñuba
 dantzatzeko diña,
 bai eta damak ere
 bana eta biña;
 guziya izan da txit
 ederki egiña,
 bosti eman diyote
 sabeleko miña.

[1852]

Kontzezirentzat

1

Kantatutzero indar aundiko
desio batek narama,
Kontzezi, zuri nai dizut eman
mereziya dezun fama;
gure probintzi Gipuzkoa'kuan
igualik gabeko dama,
berinkatuba izan derilla
zu egin zinduben ama.

2

Zedorrek uste etzenubela
egon nitzaizun begira,
lenbizikuan oñetara ta
urrena berriz gerrira;
oñak dituzu txiki politak,
gustagarriyak txit dira,
gerriyan berriz eman litzazke
kana bat zintak bi jira.

3

Andik urrena ipiñi nizun
erreparua petxura,
ordubantxen bai eman nizula
aingeru baten itxura;
Jainkoak berak deitu izan balit
iyo nerilla zerura,
zure ondolik ara juan biarrak
emango ziran tristura.

4

Ondoren jarri nitzan denboran
begiratubaz lepora,
biyotzak salto egiten ziran
irten nayian kanpora;

irten ta zuzen, badakit zierto,
juango zan zure kolkora,
nik jakitera nai zenubela
utziko niyon gustora.

5

Atentziyua begiyetara
paratu nizun segiran,
ez dakit zierto begiyak ero
eguzki berri bi ziran;
ondo ikusi ez nizkitzun ta
nola esango det zer diran?
Begiratutzen nizun guziyan
bista kendutzen zeniran.

6

Ille beltz eder dizdizariya
oparo dezu buruban,
konparatzeko baliyo duben
sedarik ez da munduban;
trentzak egiñik zenekan dana
erregiñ baten moduban,
diamantezko koro eder bat
falta zitzaizun orduban.

7

Ointxo politak, gerriya mia,
graziya milla petxuban,
lepo biribill diruriyena
egin berriya tornuban;
pare gabeko begi argiyak,
ille ederra buruban,
zu baño aingeru politagorik
ez da izango zeruban.

8

Beti ariko naiz Jaunari eskaka
ondo izan zaitezela,
etzazula uste nere biziyen
zutaz aztuko naizela;

eskumuñak maiz bigal nazkitzu
orain artian bezela,
ainbeste egin biar dirazu,
penaz ilko naiz bestela.

[1857]

Zaldi baten bizitza (Zaldi zuriyarena)

1

Orra sei bertso kale
garbitzalleari,
zeña bere izenez
dan Joxe Mari;
erreza lezazkike
iru abe mari,
indarra etortzeko
zaldi zuriyari;
animali ori
urriki zait neri,
falta du ugari
egoteko guri;
kartoiakiñ egiña
dala diruri.

2

Goizero biar diyo
eraso lanari,
zikiñak bildu arte
erri danari;
berriz ere obeto
bizi ez danari,
nabarbenduko zaizka
ezurrak ugari;
ez naiz txantxaz ari,
eta, Joxe Mari,
zaldi gaxuari
nai aña janari
eman zaiozu, jartzen
ote dan lori.

3

Dago eskeletuen
itxura arturik,
diña jan ezak daka
orla galdurik;
nola ez da egongo
oso argaldurik,
irukitzen badute
askotan baraurik?
Zaldiya orri nik
ez det esperorik
ezer ikusterik
ezurak besterik;
ez du beintzat izango
odol-golperik.

4

Lana sobra du baña
janariya falta,
urrikigarriya da
dakarren planta;
gaxuak ez lezake
luzaro aguanta,
flakiyarekiñ eziñ
mugitu du anka;
pentsu gutxi jan ta
kalian jiraka,
gaizki bizi da ta
indarrrik ez daka;
eziñ karriatu du
karro bat kaka.

5

Munduban ez liteke
zaldirik arkitu,
dubenik orrek aña
pena sufritu;
biyotzik gogorrena
lezake kupitu,

ez du zartzera txarra
gaxuak atxitu;
pausua nagitu,
eziñ da mugitu,
gutxiyenez ditu
zazpi espiritu,
bestela bizirikan
eziñ segitu.

6

Gizarajuaz danak
pena ar zazute,
baldiñ biyotz biguñak
badituzute;
asi zan egunetik
eta oraiñ arte,
serbitzuba egiñ du
erriyan bastante;
igande ta aste,
jaiarekiñ naste,
makiña bat urte
pasa dizkitzute;
oraiñ erretirua
merezi luke.

ZALDIAREN ERIOTZA

Indarra zekan arte
zikiña karraio,
eragiten zioten
makiña bat saio.
Bañan miñez jarri da,
indarra jua zaio!
Nekearen pagua
balaz eman zaio!

OBIZDEA

Azkenak emen daude
 zaldi argal baten,
 zeñak ez zuen inoiz
 pentsu on bat jaten;
 gelditu zaizkan mami
 puskak eramaten,
 beliak lan askorik
 apenas daukaten.

R. I. P. Amen.

[1860]

Pozez ta bildurrak

1

Dama gazte polit bat
 bada Donostiya'n,
 berdiñik ez dubena
 zeruban azpiyan;
 biyotza mugitzen zait
 modu txit eztiyan,
 nere pensamentura
 datorren guztiyan.

2

Graziyazko aingeru
 adoragarriya,
 Jaunaren ondotikan
 egan etorriya,
 zerubak egintako
 milagro berriya,
 gloriyaz bete dezan
 Donosti'ko erriya!

3

Arpegiya zeñek du
 arrek bezin fiña?
 Eta zeñek gorputza
 aiñ ongi egiña?
 Ibilleran ere da
 guztizko ariña,
 euskerak ez du itzik
 famatzeko diña!

4

Naiz plazara jua bedi,
 naiz jua iturrira,
 nork ez du arreta jartzen
 aren ibillira?

Bat bañan geiago're
gelditutzen dira,
ezkututzen dan arte
berari begira.

5

Bere jatorrez duben
patxara fiñian,
biria pasatzen du
pauso ariñian;
lurrik ez du zanpatzen
txoriyak añian,
txutik juango litzake
uraren gañian.

6

Orrenbeste graziya
dituben meriyo,
arentzako gordia
zenbat amoriyo
biyotzian dakatan
nork kontatu diyo?
Kalian ikusita
esan dit ariyo!

7

Berriz ikusitzeko
egingo det modu,
juango diran baño len
ogei ta lau ordu;
ariyo esaten badit
laister entzungo du
«Nere arratseroko
ametsa, zer modu?»

8

«Ongi nai ta eziñ izan»
esango dit anbat;
nik erantzungo diyot
«Noski besteren bat

izango da, sufritzen
dubena zuk ainbat...»
«Zein da, bada, esazu!»
«Zu nai zinduzken bat!»

9

«Burlaz esaten dezul
Nork naiko nau ni? Nork?
Aberatsa ez danik
ez du maite iñork.»
Baña nik ordubantxen
erantzungo diyot:
«Zoragarriya, naizu
maita gaiten biyok?»

10

Baietz esaten baldiñ
badit erdi farrez,
erotu egingo naiz
pozaren indarrez;
ezetz entzuten badet
nere suerte txarrez,
itz orrek utziko nau
betiko negarrez!

[1862]

Juramentuba

1

Begi urdiñak dituzu eta
arpegi zuri-gerriya,
nere biyotzak maite zaituben
aingeru zoragarriya;
zumia beziñ biguña eta
mia da zure gerriya,
estutu bage artu liteke
bi eskubakin neurriya.

2

Lengo batian, izar berriya,
ongi fortuna nerian,
maite ninduzun galdetu eta
baietz erantzun zeniran;
pozakiñ iya zoraturikan,
aditu eta segiran,
beso eskuia estutu nuben
zure gerriyaren jiran.

3

Neri begira gelditu ziñan
buruba triste etzanaz,
ni ere zuri begira negon
«Maite nerial» esanaz;
luzaro ala egondu ginan
suspiriyuak emanaz,
biyok elkarren begiyetatik
amoriyua eranaz.

4

Ongi penakin askaturikan
zure gerritik besua,
ez zait aztuko nola esan nizun
«Nere maitetxo gozua!

Zorionaren ekartzallia,
izar amoriosua,
zu adoratzen igaroko det
nere bizitza osua!

5

Maite nazula len esan dezu,
berriz esan zazu arren!
Ez naiz entzutez gogobeteko
milla bider esan arren;
nun ta zerubak erabakiya
beste moduz ez dakarren,
denbora gutxi barrun gu biyok
izango gera elkarren.»

6

Imajiña bat zillarrezkua
kordoi batekin lotuba
begiz aurrian jarri zeniran
kolkotik ateratuba,
zeñetan zegon gurutzeturik
Jaunaren Seme santuba
«Onen aurrian —esan zeniran—
egizu juramentuba!»

7

Faltsiyarikan ez zeguela
nere biyotz xamurrian,
proga emango nizun eguna
arkitzen zala urrian,
begiratuba imajiñan ta
belaun eskuia lurrian,
juramentuba eskeñi nizun
Jaungoikoaren aurrian.

8

Fintasanakiñ kunplituko det,
ez da zer egon zalantzez,

denborarikan igaro gabe
 gogo txarrezko balantzez;
 erakutsitzen baldin badizut
 faltsiarikan mudantzez,
 nere biyotza bete dezala
 damutasunak arantzez.

[1862]

Loriak

1

Beti nik damari
 loriak ugari,
 endemas pixka bat
 maite naubenari;
 damak berriz neri
 —gezurra diruri!—
 osiñez pagatu
 lorezko zor ori.

2

Oso nago mendian
 jaungoiko itxubaren,
 ama Venus'engandik
 jaiotakoaren;
 neroni ez naiz jabe
 nere biyotzaren,
 gaxua preso dakat
 amoriyuaren.

3

Sartutzen dan bezela
 balkoi batetikan
 eguzkiya gelara
 kristaletatikan,
 modu ortaraxe bein
 igaro zitzaitan
 biyotzera dama bat
 begiyetatikan.

4

Biyotz nerian preso
 gelditu bire zan,
 geratzen dan bezela
 txingarra iyeskan;

obligatuba dago
egotera bertan,
nun-ta biyotz ta guzi
ateratzen ez dan.

5

Ditu ille urrezko
albiñu luziak,
alakorik apaintzen
ez du orraziak;
frankotan inbiriya
eman dit aiziak,
aren trentza tartetik
jostatzen pasiak.

6

Ondo konparatzia
da gauza eziña
arren begiyetako
urdintasun fiña;
ez da irrutira're
aitatzeko diña
itxasoko bagaren
kolore urdiña.

7

Ez da zer aitaturik
zeru zabala're,
bolaraz urdiñ-urdiñ
jarritzen dala're;
aingeru neriaren
begiyak alare
urdiñ purubagoko
zerubak dirare.

8

Izarrak dirurite,
aiñ ditu argiyak,

aingerubak zerutik
jetxita jarriyak,
glorijan egintako
ispillu garbiyak,
Jaungoikua badala
gogoragarriyak.

9

Cupido'k eritzen nau
fletxakin berriro,
neregana jiratzen
dituben aldiro;
biyotzera sartzen zait
eztiro-eztiro
amoriyotasun bat
gozua guztiro.

10

Aren ezpaiñ gorriyak
nere atsegintzat,
ondo merezi dute
famatzia fintzat;
zerbaitez apartetik
ikusita beintzat,
mundu guztiyak artzen
ditu krabelintzat.

11

Farrik egiten badu
zerutar birjiñak,
erakusten dituben
ortza txiki fiñak,
txuriz elurrarekin
dirare berdiñak;
perlak iruri dute
zillarrez egiñak.

12

Gozuaren birtutez
aren asnasiak
lo-arazitzen ditu
nere oñaziak;
usai oberik ez du
banatzen aiziak,
loriak maitatubaz
baratzen pasiak.

13

Lepo biribilla ta
gorputza liraña,
txikiz ez det esaten
oñaren tamaña;
ibiltzen airesuba,
jantziyan apaña,
aren graziyak dira
eziñ esan aña.

[1862]

Maita nazazu arren!

1

Biyotzaren erditik
zeruzko dama bat
amoriyoz maite det
eziñ esan ainbat;
sufri-arazitzen dit
erotzeko din bat,
artara ekarriko nau
oraindikan anbat.

2

Nere maitasun onek
falta du ordaña,
etzait ongi portatzen
aingeru liraña;
itxumen guztiyakin
maitatzen det baña...
berak ez nau ordia
nik merezi aña.

3

Zoraturikan beti
aren billa nabill,
ura berriz nigandik
igesika dabill;
laister logratuko du
onla banarabill,
biyotzikan gabiak
penaz nai banau ill!

4

Iñon ikusi gabe
sei aste luziak,
beti artaz pensatzen
negarrez pasiak;

begi biyak dakazkit
malkotan asiak,
ez du asko kupitzen
nere oñaziak.

5

Aren krueltasuna
izanik ainbeste,
penaz betia nago,
miñez eta triste;
izar dizdizariya,
nitaz kupi zaitel!
Zuregatik ilko naiz
ez banazu maite!

6

Baldin gertatzen bada
orrelakoren bat,
zedorri're damubak
ilko zaitu anbat;
maita nazazu bara
nik zaitutan ainbat,
elizan egiteko
biyotz birekin bat!

[1862]

Beti zutzaz pentsatzen

1

Dama gazte bat ezagutzen det
diruriyena izarra,
eguzkiyari kopetetikan
saltatutako txingarra;
biyotz nerian ala piztu du
amoriyozko su-garra,
nola mendiyan piztu lezaken
tximistak arbol igarra.

2

Beti goguan zauzkatan dama
izarra diruriyena,
eguzkiyaren biarrrik gabe
argi egiten dezuna;
berdin gabeko amoriyua
senti-arazten nazuna,
aditzera eziñ eman liteke
dizutan maitetasuna.

3

Nere begiyak beren aurrian
ikusten ez bazaituzte,
gixaraxuak eta biyotza
egoten dira txit triste;
xinista zazu mundu guztiyan
ez dala iñor ni beste,
zu maitatzeko kapaz danikan
merezi dezun ainbeste.

4

Gau eder alai aietako bat
gertatutzen dan orduban,
izarrak dizdiz egiten dute
zeruko urdiñ puruban;

diferentzirik batere gabe,
zuk nere pensamentuban
dizdiz alaxen egiten dezu
nola izarrak zeruban.

5

Ia gozua izango al dan,
enamoraturik dana,
ama on batek aur maitiari
ematen diyon laztana?
Alare bada beste gauza bat
askoz gozuago dana:
zureganako amoriyua
nere biyotzak daukana.

6

Nork irukiko zaitu nik beziñ
ixtimaziyo aundiyan,
animatikan maite bazaitut
erotutzeko zoriyan?
Amoriyozko naitasunakiñ
gorderik erdi-erdiyan,
biyotz nerian ala zaukazkit
nola niniya begiyan.

7

Bost urte diran ez dakit baño
beñepeiñ badirare lau,
faltatu gabe nere oroitzan
zaudela egun eta gau;
zu itxumenez maitatutzeko
zerubak siñalatu nau,
alik lenena premiya zazu
egiyazko naitasun au.

[1868]

Ja-jai!

1

Beñ batian Loiola'n
erromeriya zan,
antxen ikusi nuben
neskatxa bat plazan;
txoriya bañan ere
ariñago dantzan,
uraxen bai pollita,
an pollitik bazan!

2

Esan niyon desio
senti nuben gisan,
arekiñ izketa bat
nai nubela izan;
erantzun ziran ezik
atsegiñ ar nezan,
adituko zirala
zer nai niyon esan.

3

Arkitu giñanian
iñor gabe jiran,
koloriak gorritu
arazi zizkiran;
kontatuko dizutet
guztiya segiran
zer esan niyon eta
nola erantzun ziran.

4

«Dama polita zera,
polita guztiz, ai!
Bañan alare zaude
oraindak ezkongai.

Ezkon gaitezen biyok!
 Esan zadazu bai!»
 «Ni zurekiñ ezkondu
 Ni zurekiñ? Ja-jai!»

Zenbait damaren esker txarra

1

Atzo, probetxu gabe,
 etxeko auzuan,
 egondu nitzan zure
 zai egun osuan;
 gaur suertez ikusitzen
 zaitutan kasuan,
 itz egiñ biar dizut
 izketa gozuan.

2

Zeiñ-ta politak diran
 arrosa, jazmiña,
 azuzena, liriyo
 eta klabeiña,
 danak bat egiñta're
 ez dirade diña
 igualatzeko nere
 maite atsegiña.

3

Nai det jakiñ dezazun
 oraiñ beriala
 txit asko nai dizutan
 neskatxa zerala;
 gaur zu ikusitziak
 poztutzen nau ala,
 nun iruritzen zaitan
 jai aundi bat dala.

4

Au da mundu guziyak
 ongi dakiyena:
 zu zerala dama bat
 grazi utsa dena;

bat oietan badezu
erotzen naubena,
artan arkitzen dizut
grazirik geiena.

5

Izan ere gorputza
dezu aproposa,
ikusi utsarekiñ
ematen du poza;
beste inor ez dala
zu beziñ airosa,
erri guziyan dago
banatuba boza.

6

Patxaran ibiltzia
dago gaur bolaran,
pausaje fiña oraiñ
zergatik moda dan;
eta zu ikustia
modako patxaran,
ez dakizu neretzat
nolako ditxa dan!

7

Nik esan ta zuk jakiñ
biazu ezikan
lau andregai dakazkit
artu nai ezikan;
ezkonduko nitzake
gaur bertan kasikan,
besterekiñ ez bañan
zurekiñ pozikan!

8

Amoriorik gabe
pasatu eziñez,

nik damak maite ditut,
aitortzen det ziñez:
begiyakiñ guziyak,
milla bai mingañez,
bañan biyotzarekiñ
zu besterikan ez!

9

Zu zera, bai, zu zera,
damatxo maitia,
nere desiuaren
zeruko atia;
biyotz onez nerekiñ
bat egiñ zaitia,
eta biziko zera
kontentuz betia.

10

Ortarako aguro
genuke eguna,
nik nai detana balitz
biyok nai deguna;
bañan zure asmua
da txit ezaguna
ez dezu estimatzen
nere naitasuna.

11

Ditxa bat ez dit opa
fortuna zekenak,
negarrez daramazkit
ordurik geienak;
eziñ aundiyagoko
oñaze ta penak,
sufritutzen bizi naiz
zuregatik denak.

12

Miñ abetaz kupitzen
 ez baldiñ bazera,
 nere buruba nua
 betiko galtzera
 Matxo'ra iyoko naiz
 andik botatzera,
 duben altubenetik
 Gaztelu atzera.

Dama ta galaia

1

Galaia:

Dezu gorputz egokiya,
 polita txit arpegiya
 eta ederra begiya
 zure begiya
 agitz argiya
 da guztietan aurrena;
 bestiak dira urrena,
 ori da-ta ederrena,
 diruri eperrarena.

2

Ez det, dama begi eder,
 desiatzen beste ezer,
 bañan bai... esango det zer
 legezko birez,
 faltsiyakiñ ez,
 zu neretzako logratu;
 nik orla naia obratu
 txantxa dala ez pentsatu,
 zutzaz naiz enamoratu.

3

Konformatutzen bazera,
 laster ezkonduko gera,
 ez galdu orlako era;
 biyok munduban
 bizi-moduban
 artutzen badegu parte,
 asnasiak iraun arte,
 jakiñian gera zaitte,
 nik izango zaitut maite.

4

Millaka ditut ardiyak,
larogei ta lau ariyak,
mardulak eta guriyak;
zezen eta bei
berreun ta ogei,
sei eun eta bost iriyak;
baitare soro aundiyak,
belar ugariz jantziyak,
mantendutzeko guziyak.

5

Nik ori guztiya daukat
ez balitz bezela deus bat,
badet-eta beste gauz bat
giltzaz azpiyan
leku itxiyan
dakat montuan billbilla
urrezko zenbait kurpilla;
uraxen bai dala pilla
ontzako utsak lau milla.

6

Dauzkatanaren giltzaz be
zu egiñgo zaitut jabe,
bazeudeke duda gabe:
bara, begira,
izango dira,
orra eman notiziyak,
zure kontura utziyak,
dituzu-ta mereziyak,
etxeko giltza guziyak.

7

Zer ongi biziko zeran,
nai dezuna jan ta eran,
guztiya zure aukeran;
jazteko ere
zuk ez batere

gastubari begiratu;
dendik onenetan sartu,
gayik ederrenak artu
eta soñak enkargatu.

8

Alaja-zale bazera,
juango gera esatera
alajategi batera:
erakusteko,
zuk ikusteko,
dakaten alajeriya;
naiz bada're gariztiya,
izango da erosiya
gustatzen zaizun guziya.

9

Zu serbitzeko nik ontan,
gauz oiek errira ontan
ez daude denda iñontan;
ta eroatera
erri bestera
egiñgo degu, bai, jira;
nai badezu Donosti'ra
edo bestela Frantzi'ra,
ango zuk naizun errira.

10

Esaten dizkitzutanak,
dira-ta ziñez esanak,
kunplituko ditut danak;
fiyatu zaite,
nik zaitut maite,
eta jakiñ zazu ezik
zugatik ez dala kasik
egiñgo ez nuken gauzik
gusto aundira ta pozik.

11

Zutzaz enamoratuba,
nago kasikan artuba
illaren erretratuba;
miñik txarrena
dakat barrena,
animaraño sartuba;
au legoke sendatuba,
gauza bat desiatuba
nik baneka logratuba.

12

Sendako litzaiket miña,
bestela senda eziña,
zu neretzako baziña;
azken ortara
ni nua bara,
guztiz intentziyo onez,
eziñ liteke-ta obez,
arren esazu faborez
neretzat zeran edo ez!

13

Damak:

Dirazu naitasun fiña,
gozua ta atsegiña
obiagorik eziña;
jakiñ naizuna
da erantzuna
esatiakiñ onela
alaxen banitz bezela,
zierto egon zaitezela
zuria izango naizela.

14

Au nik diyot:

Ara gauzak nola diran
egun artatik segiran
biyak alkarrenak ziran;

ordu ezkerro,
au zan espero,
kunplitu-ta berak naia
ongi daudela da baia,
pasiaz bizi alaia,
gure dama ta galaia.

15

Egiya nik esateko,
ez zebiltzan ezkontzeko
geldi-geldi egoteko
galaia obra,
seguru sobra,
aurreratuba darama;
egiñ dirala da fama
bat aita, bestia ama,
gure galaia ta dama.

Juana Bixenta Olabe

1

J. Bixenta:

Nagusi jauna, auxen da lana,
amak bigaltzen nau berorregana.

N. jauna:

Ai, bigaldubo bazinduke maiz!
Zu ikusita konsolatzen naiz.

Xinista zazu
oso zoraturikan nakazu!
Orren polita nola zera zu?

2

J. Bixenta:

Amak esan dit, etxeko errenta
pagatzeko dirurik ez zuben-ta,
ia egingo diyon mesere,
illabetian geienaz ere,
itxogotia; (sic)
bara zierto dala ematia
pasa baño len illabetia.

3

N. jauna:

Logratutzia, errex alare,
naiz ori ta beste zernai gauza're,
seguru dala esan amari,
zu baldiñ bazatoz mandatari;
dudarik gabe,
nere borondatiaren jabe
zu zera, Juana Bixenta Olabe.

4

J. Bixenta:

Beraz bertatik nua etxera
poz aundi bat amari ematera;

oraiñ ariyo, nagusi jauna,
presaka jua biat amagana.

N. jauna:

Ez zuazela;
portatu zaite nik nai bezela,
gaur etxera jua ez zaitezela.

5

Zuben etxia dago irruti,
birian zer gerta izan bildurti;
bara iya pasa da eguna,
arratsa berriz dator illuna;
oraiñ juatia
txartzat iruki, nere maitia;
gaur emen bertan gera zaitia.

6

Ez jua etxera, bire oietan,
gabaz, bakarrik eta illunbetan;
kontura erori zaitia zu:
gabaz illunbian jua biazu
peligro aundiz,
eta obe dezu eun aldiz
biyar goizian jua egun argiz.

7

J. Bixenta:

Ezetz etsiya egon liteke,
ni emen gelditu eziñ niteke;
amak espero nau gaberako,
eta ark espero naubelako,
jua biar det nik;
alaba ikusi bagetanik
amak izango ez luke onik.

8

N. jauna:

Emen zuretzat dira parako
jaki txit goxuak afaitarako;

erariya berriz, —Jaungoikua!—,
illak piztutzeko modukua
ardo onduba,
ontzen urtietan egonduba,
Malaga'tikan da bigalduba.

9

J. Bixenta:

Jauna, berorrek, bañan alferrik,
badaki armatzen lazo ederrik;
lazua eiz bage gera dedin,
nere etxian nai ditut egin
afaldu ta lo;
naiago ditut ango bi talo,
ta ez emengo milla erregalo.

10

N. jauna:

Biyotz nereko dama polita,
asmoz muda zaite, auxen tori-ta
amasei duroko urre fiña,
sendatu nai zazun nere miña,

J. Bixenta:

Ez, jauna, ez, ez!
Merezi beziñ kopeta beltzez,
esango diyot ezetz ta ezetz!

11

N. jauna:

Gañera berriz, Juana Bixenta,
utziko dizutet etxeko errenta
kito zor dirazuten guziya,
kunplitzen banazu kutiziya.

J. Bixenta:

Lotsa gogorra!!
Sufritzen dago gaur nere onra,
penaz malkuak darizkit orra!!

12

N. jauna:

Nik ditut kulpak, ez egin negar,
orlakorik ez nizun esan biar;
animan sentitutzen det miña
zuri ofensa ori egiña.

Maldiziyua!

Ez dakit nun nekan juiziyua,
eskatzen dizut barkaziyua!

13

J. Bixenta:

Barkaziyua, du-ta eskatu,
nere biyotz onak eziñ ukatu;
erakutsi ditalako, jauna,
gaitz egiñaren damutasuna,
konforme nago;
ez egiñ-ta ofensa geiago,
gaurkua oso aztutzat dago.

14

N. jauna:

Berriz nik egin zuri ofensa?
Arren orlakorik ez bara pensa!
Zaukazkit neskatxa fiñ batetzat,
eta gusto aundiz emaztetzat
artuko zaitut;
biyotzetikan esaten dizut,
zuretzat ona baderizkizut.

15

J. Bixenta:

Ori egiaz baldin badiyo,
neregana egon liteke fiyo;
bañan usatubaz kortesiya,
ama neriar lizentziya
eska bezaio.

N. jauna:

Ori gustora egingo zaio,
biyar goizian juango naitzaio.

16*J. Bixenta:*

Banua oraiñ.

N. jauna:

Atoz onuntza,
 birerako artu zazu laguntza.
 Adi zazu, morroi Joxe Juakiñ
 etxera farolan argiyakiñ
     aingeru oni
 gaur zuk laguntzia da komeni,
 kezketan egon ez nariyen ni.

17*Morroiak:*

Aingeru ari lagundu eta
 orra, jauna, egiñ ostera buelta;
 birian, bai, bildurtxo zan bera,
 bañan allegatu-ta etxera
     kontentu zegon;
 oraiñ kezketan ez du zer egon,
 oiera jua ta pasatu gau on.

18

Eldu zanian urrengo goiza,
 nagusiyak zuben kunplitu itza
 jua zitzaiou amari etxera,
 andretzat alaba eskatzera;
     amak txit firme
 artu ta gero milla informe,
 gelditu ziran biyak konforme.

19

Andik zortzi bat egunetara,
 edo amar ziran ez dakit bara;
 ez, amar eziñ zitezken izan,
 andik zortzi egunera elizan
     ezkondu ziran;
 ezkondu ta etxera segiran,
 jendia franko bazuten jiran.

20

Bost illabete edo sei ontan
 ez dirade beti egondu lotan;
 eman dute zenbait jirabira
 eta gozatutzen bizi dira
     ditzak ausarki;
 obeto eziñ litezke arki,
 espero dute aurtxo bat aurki.

21

Dama gaztiak, ez egon lotan,
 begira zaitezte ispillu ontan
 gustatuta birtute ederra,
 andretzat artu bere maizterra
     du nagusiyak;
 orla irabaztera graziyak
 saia zaitezte beste guziyak.

Somaketa

Nere bata ta biya da
 somatzen errexena,
 bara zerorrek dauzkatzu
 esku bakoitzian bana.
 Bata ta laba da berriz
 Gipuzkoa'ko erri bat,
 zeñetan arkitutzen dan
 beste inon ez dan arri bat.
 Nere iruba ta laba
 berekiñ daukan diruba,
 ontzat artzia erozeñek
 ez da gauza seguruba;
 batez ere baldin bada
 baliyo aundiko moneda,
 ez du gutxik galdetuko
 «Au gero fiña ote da?
 Ez da txit katolikua;
 zer derizkitzu, Inaxi?»
 «Neri? Faltsua derizkitu».
 «Eta zuri, andre Graxi?»
 «Arrira bota zazu ta
 soñuba egiñ-arazi;
 ez badu soñuba fiña,
 ganbiyatutzen ez asi.»
 Iruba eta bigarrena
 da gizonaren desdita,
 ala pegatzen zaiona
 nun balitzake tximitxa;
 pegatzen da txit errexena,
 apartatutzen txit gaitza;
 alako asko izatetik
 Jaungoikuak libra gaitza.
 Zer afariya!! Ogiya,
 botilla bat ardo eder,
 ta ongi jarriyak lautxo bat
 nere iruba bi bider.

Batari eta biyari
 laugarrena itxeki-ta,
 beste asko're bai baño
 donzella da txit polita.
 Eta da nere guziya
 desiatuba, gauz ona;
 indartsu arkituko da
 berekiñ naukan gizona.

* * *

Somaketa onentxen itza,
 —saiatu zaitezte denak—,
 propina asko izango du
 zer dan asmatzen dubenak.
 Logratzen duben arentzako
 daukazkit siñalatubak
 loteriyako lau billete...
 —oraiñ bi urte artubak—.

Bilintx

* * *

Ez det jarri *Bilintx* ori, somaketa neronek sortuba
 dan patxandiyaz.

Zer erregalua!! Baizik eta jarri det, asmatzia logratu
 duben arrek jakin dezan norengana biar duben giyatu,
 menturaz nai balu egin billete oien jabe. (1)

Teatroko dendan,
 zeña ikusten dan
 aspaldi guziyan
 kale nagusiyan,
 aurreko etxearen
 etxe eder aren
 beraren onduan,
 paper abek duan

an ematen dira;
 ez iritzi mira,
 ez milagro egiñ,
 egiya da berdiñ.
 Eta balitz norbait
 badakanik zerbait
 duda gauz orretan,
 bijua ta bertan
 artuko du proga
 au ez dala droga,
 baizikan egiya,
 ta egi garbiya.
 Bara au diyonak,
 konseju txit onak
 txiki-txikitandik
 gurasuakgandik
 artubak izan-ta,
 ez daki saiatzen
 iñor engañatzen
 gezurrak esan-ta.

(1) Inoxente-egunian emango diyozkat.

Izar argi bi falta dirala
 zeruan sortu da gerra,
 al dakizu nork ostu dituen,
 beltzeran begi ederra?

Hil ondoren argitaratuak

Potajiarena

1

Egunaren izena
ez dakit nola zan,
baño seinalagarri
partidu bat bazan,
pelotan jokatzeko
Oiartzun'go plazan;
nai det nere orduko
gertaera esan,
urrenguan beste bat
eskarmenta dezan.

2

Partiduba jokatzez
bukatu zanian,
ostatura juan nintzan
zuzen-zuzenian;
maiera jana ekartzen
asi ziranian,
apaiz bat serbitzen zan
aurren-aurrenien,
makiña bat sartu zan
arren barrenian.

3

Zintzur ona zubela
klaro siñaliak
eman zituen apaiz
barbantzu zaliak;
dozenaka tragatzen
zituen aliak,
maskatu ere gabe
tripazai jaliak,
alako aixa nola
antxua baliak.

4

Tragatutzen zituen
 igar da eziak,
 etziran aren diña
 zetozen klasiak;
 ekarri orduko zeuzkan
 tripara pasiak
 kortesia gabeko
 txapela guziak;
 arrek naikua jan ta
 ni berriz gosiak.

5

Nere ditxa guziak
 badute ajia,
 noski naiz Jaungoikoak
 aztutzat lajia;
 gosiak egin nuben
 ango biajia,
 kulpa duenarentzat
 daukat korajia,
 apaiz batek jan zuben
 nere potajia.

6

Geroztik ostatuan
 sartu ordurako,
 galdia egin bage
 ez det nik lajako
 egun artan apaizik
 ote dan arako;
 ez apaiz jaun guziyak
 igual diralako,
 baizik batek bildurra
 sartu ziralako.

Izazu nitzaz kupira

1

Loriak udan intza bezela
 maite det dama gazte bat,
 ari ainbeste nai diyotanik
 ez da munduban beste bat;
 iñoiz edo bein pasatzen badet
 ikusi gabe aste bat,
 biyotz guztira banatutzen zait
 alako gauza triste bat.

2

Neskatxa gazte pare gabia,
 Apirilleko arrosa,
 izarra beziñ dizdizariya,
 txoriya beziñ airosa;
 oraintxen baño gusto geiago
 nik eziñ nezake goza:
 zori onian ikusten zaitut,
 nere biyotzak au poza!

3

Ez al dirazu antzik ematen
 nik zaitutala naiago,
 ai, mariñelak gau illunian
 izarra baño geiago?
 Nere onduan zauzkatalako
 pozez zoraturik nago,
 zu ikustiak alegratu nau,
 triste neguen lenago.

4

Nik ainbat iñork nai dizunikan
 arren ez zazula uste,
 nere begiyak beren aurrian
 beti desio zaituzte;

eguzkirikan ikusi gabe
txoriya egoten da triste,
ni ez nau ezerk alegratutzen
zu ikustiak ainbeste.

5

Arpegi fiña, gorputza berriz
ez dago zer esanikan,
izketan ere grazi ederra,
ezer ez dezu txarrikan;
mundu guztira miratuta're
zu bezelako damikan
agiyán izan liteke baño
ez det sinisten danikan.

6

Nere betiko pentsamentuba,
nere konsolagarriya,
zu gabetanik ezin bizi naiz,
esaten dizut egiya;
zu baziñake arbola eta
ni baldin banitz txoriya,
nik zu ziñaken arbol artantxen
egingo nuke kabiya.

7

Amoriyuak nere biyotza
zureganuntza darama,
erri guztiyan zeren dakazun
neskatx bikañaren fama
beste fortunik mundu onetan
ez det desiatzen, dama:
aur batek berak izan gaitzala
ni aita eta zu ama.

8

Falta dubenak logratutzeko
itz egitia txit on du,
eta nik ere saiatu biat
ote gintezken konpondu;

gaur nagon bezin atrebituba
sekulan ez naiz egondu,
argatik golpez galdetzen dizut
nerekin naizun ezkondu.

9

«Ezkondutziak izan biar du
preziso gauza txarren bat!»
Ala esaten ari zait beti
nere konsejatzalle bat;
alaxen ere aren esanak
oso utzirik alde bat,
ongi pozikan artuko nuke
zu bezelako andre bat.

10

Zerorrek ere ongi dakizu
aspaldi ontan nagola
zuregatikan penak sufritzen,
bañan ordia au nola!
Alaxen ere nigana eziñ
bigundu zaitut iñola,
ni zuretzako argizaia naiz,
zu neretzako marmola!

11

Nere biyotza urtzen dijua
eta ez da misterio
penaren kargak estutu eta
zumua kendutzen diyo;
begiyak dauzkat gau eta egun
egiñikan bi erriyo,
beti negarra dariyotela
zu zerarela meriyo.

12

Zu zeralako meriyo baldiñ
juaten banaiz lur azpira,

gero damuba eta malkuak
 alperrik izango dira;
 beñ jua ezkeru oien birtutez
 berriz ez niteke jira,
 ori gertatu baño lenago
 izazu nitzaz kupira!

Gaztetan jarriyak dama bati

1

Argitasun aundiko
 perla garistiya,
 nere osasuna ta
 nere eguzkiya;
 baita ere zu zera,
 maitetxo eztiya,
 mundu ontako nere
 desio guztiya.

2

Eziñ fiñago dala
 da txit seguruba
 zukanako dakatan
 naitasun puruba;
 beti dauzkat zugatik,
 nere aiñgeruba,
 sentitzen biyotza ta
 pentsatzen buruba.

3

Ixilik gorde arren
 asko dira penak,
 nere biyotz gaxuan
 zugatik daudenak;
 biazuna baño're
 miñkatsago denak,
 bañan zuk nai ezkeru
 goza litezkenak.

4

Dauzkatan pena oiek
 ixilik gordeta,
 uts biyurtuko dira
 zuk nai zazu-eta;

bertatik jarriko naiz
kontentuz beteta,
neria izatera
konforma zaite-ta.

5

Ez naiz mutill ederra,
—au lana, au lana!—
ez naiz aberatsa're,
maitetxo laztana!
Bañan biyotz bat badet
oberik ez dana,
betia zukanako
amoriyozen dana.

6

Auxen eskeiñtzen dizut
guztizko suabe,
arren egiñ nazazu
zuriaren jabe!
Bestela penaz ill ta
laister naiz lurrar be,
bara ni eziñ bizi
niteke zu gabe.

Biyotz erituba

1

Askok diyote kantetan beti
amore-kontu naizela,
nik esaten det arriturikan
motibo gabe daudela.
Zer egin biat baldin zerubak
doaitu banau orrela?
Ez dute ikusten usaia mendak
bere jatorrez dubela?
Nere biyotzak amoriyua
mendak usaia bezela.

2

Triste bizi naiz eta
illko banitz obe,
badauzkat biyotzian
zenbait atsekabe;
dama bat maitatzen det
bañan... aren jabe
sekulan izateko
esperantza gabe.

3

Nere biyotz gaxua
penatuba dago,
eziñ egon liteke,
ai!, penatubago;
pasatzen ditutala
aspaldiyan nago
egunak triste eta
gabak tristiago.

4

Amorez erituba
zenbait denbora ontan,

gaurik ez det pasatzen
soseguzko lotan;
penaren kargarekiñ
urtuta, frankotan
kanpora irteten zait
biyotza malkotan!

5

Auxen da miña laister
ill biar naubena,
kupitutzen ez bada
senda lezakena;
aiñ arkitutzen zaizkit
sartubak barrena
animan tristura ta
biyotzian pena.

6

Biyotza eziñ jaso det,
au karga barrenak!
Iya gastatu zaizkit
indarrrik geienak;
ez luke xinistuko
progratu ez dubenak,
zenbat pisatzen duben
egiyazko penak.

7

Anima tristurakiñ
aiñ dakat negarti,
nun egiñ al dezaken
arriya bi parti;
adorantzak ematen
—belauniko beti!—
biyotzian daukatan
imajiña bati.

8

Zeñ ote dan eziñik
kontura erori,

kutiziya jaioko
zaiote askori;
nik ordian ez diyot
esango iñori,
berak badaki eta
bastante det ori.

9

Nere maitatuba da
gutziz dama fiña,
biyotz onekua ta
ondo itzegiña;
bentaja guztiyakiñ
zerubak egiña,
munduba pasatzeko
lagun atsegiña.

10

Zertako desiatu
ditu gauza on oiek
nere biyotz koidatu
gixaraxua onek?
Kulparen kastigutzat
datozkit pena obek,
merezi dituala
badakit neronek.

11

Aingeru zoragarri,
mirabe laztana,
pentsamentu nerian
beti zauzkatana;
biyotzaren erditik
maite zaitutana,
zu zera neretzako
nai zinduzketana.

12

Nere amoriyua
aiñ fiña izanik,

beti goguan zauzkat
 aztu gabetanik;
 ez da mundu guztiyan
 iñor kapaz danik,
 dama, zu maitatzeko
 ainbeste nola nik.

13

Begiyaren aurrian
 beti nai zinduzket,
 ikusten ez bazaitut
 naibagia maiz det;
 gogoratu bageko
 minuturik ez det,
 amoriyoz maitatzen
 ez daki nik bestek.

14

Etzaitut ikusitzen
 desio ainbeste,
 ditxa ori logratzen det
 iñoiz edo beste;
 eta ez detanian
 logratzia uste,
 ura triste ibiltzen naiz!
 Jesus, ura triste!

15

Eziñ bizi zu gabe,
 au amoriyua!
 Logratzen ez bazaitut,
 zer martiriyua!
 Ez badezu desio
 nere eriyua,
 zuregan arkitzen da
 erremeriyua.

16

Erregututzen dizut,
 o Jesusen Ama,
 nitaz kupi derilla
 maite detan dama;
 biurtzen badirazu
 biyotzera kalma,
 kantaz banatuko det
 milagruen fama.

Neskatxa bati mutill batek jarriak

1

Goguan izango det
bai gaurko eguna,
berriro biyok alkar
ikusi deguna;
auxen da ditxa eta
auxen da fortuna,
zergatikan zu zeran,
maitetxo kutuna,
nere asnasia ta
nere osasuna.

2

Egiyazko amoriyoz
nai dizutalako,
zugatik pasatzen det
naibagia franko;
oraiñ au poza bistan
zaukazkitalako!
Aspaldiyan ikusi
ez ziñdualako,
ura bildurra nekan
miñ zenubelako!

3

Nere biyotzak o zer
poza duben artul!
Onen golpiak eziñ
ditut aguantatu;
bere lekutik dabill
navian faltatu,
kanpora irten ez dediñ
biar det kalkatu,
gaxuak zuregana,
nai luke saltatu!

4

Au nere zoramena
zutzat gustatuta,
bildur naiz gera nadiñ
burutik galduta;
ainbesteraño nago
enamoratuta,
nai badezu, oñetan
belaunikatuta,
adoratuko zaitut,
agindu zazu-ta.

5

Zer ote da graziyan
norbait erortzia!
Zu zerala meriyo
ai au erotzia!
Frankotan gertatu zait
gogora etortzia
kanpan-torrian gora
korrika iyotzia
ta zure alabantzan
kanpanak jotzia.

6

Nik eziñ xinistu det
zuk esan dezula
nere amoriyua
dudan dakazula;
arren, orlakorikan
pentsa ez zazula,
eta nai det seguru
jakiñ dezazula
beti bezela zure
mende nakazula.

7

Fiñ nabillen edo ez
ez zaudezen dudan,
ara zer juramentu
egingo dizuran
aĩn amoriyo aundiz
nola zu zaituran,
maitatzen baldiñ badet
besterik sekulan,
ez dezatala izan
parterik zeruban.

8

Zure grazietara
oso zoratuba,
biyotza sentitzen det
enamoratuba;
ni bizi naizen arte,
baratz loratuba,
dizdizara klarozko
izar doratuba,
ez zaizu faltatuko
nork adoratuba!

9

Ala dirurizu ta
zaukazkit loreztat,
baratzakuak baño
oraindik obetzat.
Norentzako zera zu,
loria, norentzat?
Ez zenuke izan biar
beste norentzat,
baizikan biyotzetik
nai dizun onentzat!

10

Lengo egun batian,
—ai, San Antoniyo!—

doi-doi egiñ zeniran
kalian ariyo;
badakit, sobra dakit
zer dala meriyo
errezibitzen nazun
orlako seriyo
zuk asko merezi ta
nik gutxi baliyo!

11

Aguro ezkontzeko
dakat animua,
bakarrik aspertu naiz,
biat arrimua;
obran zurekiñ jarri
nai nuke asmua,
bara, zumo gozodun
marrubi umua,
zu nere miñarentzat
zera balsamua.

12

Aditzera detanez,
dama begi alai,
zure ondoren dabill
makiña bat galai;
bañan aietakorik
ez omen dezu nai;
bara ni nai banazu
izan zuk senargai,
konformatzen al zeran
esan ez edo bai.

13

Bañan ikusten zaitut
erantzun nai ezik,
baietzik esan gabe,
ain gutxi ezetzik;
orla gelditutzia
egin bage itzik,

ezin pentsa nezake
dala beste gauzik,
senartzako artu nai
ez nazula baizik.

14

Senartzat nai al nazun
egon naiz galdez ta,
ez nazu baietz esan,
ezetz ere ez-ta;
ori zuk ez dirazu
nai esan itzez ta,
beste modu batera
baliya zaitetz ta,
igual da ematia
kartaz errespuesta.

15

Baldiñ ez banaitzazu
sartutzen gogora,
ez det asko pasako
erriyan denbora
paraje abetatik
juango naiz inñora,
egun gutxiren barrun
betiko kanpora,
Buenos Aires'a edo
Montevideo'ra.

16

Au nik diyot:

Ez dakit zer esaten
ziyon errespuestan,
baña nola mutilla
Donostiya'n ez dan,
falta zan egunetik
pasa diranetan,
onezkero sartu da,
nere kontubetan,
Montevideo'n edo
Buenos Aires'etan.

Domingo Kanpaña

Mando baten gañian
Domingo Kanpaña,
ez dijoa utsikan
asto orren gaña;
azpian dijoana
mandua da, baña,
gañekua ere bada
azpikua aña:
mando baten gañian
bestia, alajaña!

* * *

*Indalexio, Indalexio,
Indalexio Moko,
uste al dek, uste al dek
ez autala joko?*

* * *

Berriz esaten baidak
Indalexio «Moko»,
ezurak autsi arte
ez aut nik lagako.

1

Aspaldiyan, Joxepa,
famatuba zeunden,
gu berriz ikusteko
desiotan geunden;
Ondarrabi aldian
aditzen genduben
dama bertsolari bat
nola bazeguen,
zeñak Euskalerrriyan
parerik etzuben.

2

Egiyak ote ziran
faenaren ots aiek,
bixitatu zindugun
zenbait jakiñ zalek,
amar edo amabi
donostiyatarrek;
aiekiñ batian zan
bizar aundi arrek,
izkribatzen dizkitzu
zuri bertso abek.

3

Ni bertsolariya naiz
bañon det aditu
ez nitzazula zuri
ala iruritu;
zuk orla pentsatzia
ez da zer argitu
nere jakinduririk
ez nuben argitu,
zergatikan ez nitzan
premiyan arkitu.

4

Baliteke irixtia
premiya orretara,
agindu zenirala
goguan det bara,
prestaturikan nere
desiuetara;
baldiñ dibertsio bat
nai banuben para,
etorriko ziñala
Errenteriya'ra.

5

Egizu naizunian,
dama, etorrera,
zuregan utzitzen det
egunan aukera;
ipintzen badirazu
orrelako era,
aprobetxatu gabe
ez niteke gera,
alkarrekiñ berriro
mintzatuko gera.

6

Arkitzen baldin banaiz
orduban umorez,
proga emango dizut
lenagoko ordez,
beste iñori bañan
gustorago doblez,
gero juzga dezagun
ezaguera obez,
ia bertsolariya
al naizen edo ez.

Bertsolarien gudua

1

Peruk:

Aizak, Txanton, Premiñi
 ik esan al diyok
 ez dikala irabazten
 bertsuetan iñork?
 Beraz ni kontu ortan
 ire mende niok?
 Nola itz egiten dekan
 ai, mutil, begirok!
 Nai dek jai lenenguan
 proga gaiten biyok?

2

Txantonek:

Egiya dek Premiñi
 esan diyotala
 bertsuetan guziyak
 txautzen ditutala;
 eta esan badiyot
 Premiñi nik ala,
 oraïndik niok itza
 mantentzen detala.
 Uste al dek esana
 damutu zaitala?

3

Peruk:

Ez zaikala damutu
 niok jakiñian,
 jakiñ eta alare
 sinist eziñian,
 ez dala bertsolari
 iñor i añian;
 abillidade asko
 dakak mingañian;

progatu nai induket
 gauza orren gañian.
 2

4

Txantonek:

[.....]

5

Peruk:

Gauza orren gañian
 nai banak progatu,
 Txanton Aritzpe'kua,
 zer nai dek jokatu?
 Orra kontra nork egin
 aguro topatu.
 Nai dituk amar ardi
 demandan paratu,
 zeñek ederragoko
 [.....]

6

Txantonek:

Nere amar ardiyak
 orra, Peru, emen,
 esaminatu itzik
 mardul ote daguen,
 mardularen tartian
 argalik daguen;
 mira itzik banaka
 bat bestien urren,
 oiek ez ditek izan
 falta belarraren.

7

Peruk:

Nere amar ardiyak
 ona emen, Anton,
 mira itzik banaka
 argalikan dagon;

ez dituk iñoiz ere
belar-faltan egon,
ez diyotek tatzikan
billatuko iñon,
uste diat daudela
iriak bezin on.

8

Txanton ikusitzen det
onuntz datorrela,
Matspe'ko Martin jauna
jueztzat dubela;
ederki etorriya
izan deriyela,
orrek juzgatuko du
gauza dan bezela,
ero mundu ontako
iñork ez bestela.

9

Garai'ko Premiñ dator
juez Perurentzat,
gizon obiagorik
ez dala deritzat;
ondo portatu izan da
orain arte beintzat,
mundu guziyan dago
prestu eta fintzat,
orrek ez du juzgatzen
gorriya urdintzat.

10

Garai'ko Premiñentzat
ez da zer esanik,
sekulan ez du egiñ
biar eztan lanik;
gizon fiñagoen bat
mundu ontan danik

izan liteke baño
sinisten ez det nik,
fiya liteke orrengan
kezka gabetanik.

11

Martin Matspe'kuagan
fiyatu zaitetze,
gizon oberik iñon
danik ez det uste;
zeok zeon jueztzat
jarri gaituzute,
gugana konfiantza
beraz badezute.
[.....]

12

Txanton, neri ardiyak
ik irabazi? Ai!
Koitadu triste orrek
ez uke gutxi nai!
Desiatzen dek baño
ez aiz ordia gai,
gizarajua orrek
etsi ezakek, bai,
alperrik egon gabe
ardiya oben zai.

Orentzaro

1

Zai egoten naiz luzaro
eldu dedin Orentzaro,
zergatik dan eguna
zelebratzen deguna
bazkariz eta afariz
eldutzen dan ainbat aldiz.

2

Orentzaro izan ezkerro,
gure etxian urtero,
nola oroitzen zaitan,
egun artan bazkaitan
ez da, ez, izango falta
eltzian odolki galanta.

3

Afari oberik berdin
ez du beste inork egin;
ez pezeta franko're
kostatu bazaio're
ostaturik onenian:
Martín Ezkurra'renien.

4

Orduko nere gloriyan,
dantzan asteko zoriyan
jartzen naiz geienian,
egiten dutenian
arduak botillan *dun dun dun*,
gaztañak surtan *pun, pun, pun*.

Kanpuan da

1

Izar maite nubena
ain biyotz guztitik
juan zan Donosti'tik;
orain neregandikan
irrutiyen dago,
bañan goguan dakat
juan baño lenago
itza eman zirala
denbora gutxi barrun
etorriko zala.

2

Tristetan aundi bat
juan zan ezkerotik
senti det geroztik;
zierto dakit ordia,
berri neregana
etorritzen danian
ain maite derana,
poztuko naizela
goizaren etorreran
txoriya bezela.

3

Dagolarikan ere
nigandik irruiti
ikusten det beti
erritikan juan arren
oroitzatik eziñ;
zerubaren erdiyan
izar batek beziñ
argitasun aundiz,
nere pentsamentuban
egiten du diz diz.

4

Desiatuba nago
 etorri deriyen
 alegra nariyen;
 kontentu biziko naiz
 andikan aurrera,
 maitetxo neriaren
 edertasunera
 itxutuba oso;
 emango diyozkat, bai,
 milla laztan gozo.

Pobriaren suertia

Beste alibiyorik
 pobriak ez daka
 negarrez jaio eta
 bizi arrastaka,
 galtzarbian kolkuan
 nun-nai arraskaka,
 erropetan koipia,
 zikiña ta kaka.
 Jendiak ikustian
 artutzen du lazka,
 danak pasatzen zaizka
 ondotik presaka;
 nai baldin badu ibilli
 kalian bueltaka,
 ateratu orduko
 etxetikan anka,
 mutill txikiyak ditu
 atzetik millaka,
 azanariyo ero
 patata tiraka;
 zakurrak ere asten
 zaiozka zaunkaka,
 aberiak tiratzen
 diyote pullanka;
 danak, kristau ta abere,
 guziyak txandaka
 gizarajua dute
 ibiltzen burlaka;
 batek obe luke izan
 pobre bañon kaka.

Sartzia soldadu

1

Penetan daramazkit
 eguna ta gaba,
 poz bat sentitu gabe,
 au suerte billaba!
 Gosaritzat talua
 eta bakallaba,
 bazkaitan katillu bat
 salda ta sei baba,
 amalau jango eta
 bi sardin afaldu,
 batek ez luke obe
 sartzia soldadu?

2

Urrikigarriya da
 nere izaera
 goizero nai ta nai ez
 juan biar lanera,
 egarritutzen banaiz
 ura eratera...
 Nik orla zer [.....]
 nezake atera?
 Ezer sobratu ez ta
 osasuna galdu;
 ez det ondo egingo
 sartzia soldadu?

3

Kontuz ibilli arren
 eta juiziyuan,
 iñor aberasten ez
 da ofiziyuan.
 Ni lanakin ibilli
 beti sesiyuan?

Erremientak norbaiti
 erdi preziyuan
 ero kasik debalde
 al banizka saldu,
 biyartikan sartuko
 nitzake soldadu.

4

Jaunak, ariyarazi
 ez liteke itzez
 zein aspertuba nagon
 onela bizitzez,
 beti negarrez eta
 penetan ibiltzez,
 jornal txikiyaren truk
 lanian aritzez;
 batek beti onela
 bizi bear badu,
 ez du gaiki egingo
 sartzia soldadu.

Zortziko

Ikusi-ta desgrazi
eritubarena,
penaz nori etzaio
urtzen biyotz dena?
Da oieri ematea
nork al dezakena,
zeruba irabazteko
obrarik onena.

Pagatzalle on bat

Egun batian juan zan
gizon bat kafera,
beste askoren gisa
zerbait artutzera,
eta ango mutillak
al zuben lenena
eraman ziyon berak
eskatu zubena.
Sillan ixiririkan
denkantsu onian,
komeni zitzaiona
artu zubenian,
oju bat egin zuben
soñu aundikua,
zeñetan deitu zuben
«Aizak, mutikua
Ua galdetutzera
nagusiyagana
zenbat pagatutzen dan
nik artu derana.»
Seiak ekarri ziyon
zuzen mandatuba
«Jauna, bost errial da
bedorren kontuba.»
Gizona ordubantxe
trantzian zeguen,
pezeta bat bakarra
besterik etzuen,
eta eskañi ziyon
esanaz seriyo
«To, eta nausiyari
eraman akiyo.»
Mutillak esan ziyon
artu ordurako

«Errial bat falta du
emen konturako.»
Arrek erantzun ziyon
bere-beriala,
len alegiya ez aitu:
«Zenbat: erriala?
Ik ez dirak serbitu
mandatugilletzat?
Bien, errial ori
gorde zak iretzat!»

Begirozute, pikadoriak

Jaunak, seguru nago,
gaur arratsaldian
pikadoriak ondo
portatu baziran,
festa ederra izango zan,
zezen onak ziran;
bañan, pikadoriak?
Beti pikardiyan!
Zezen bat on samarra
irtentzen danian,
etzaiozka jarritzen
aurreko aldan,
nola itzul egiña
dakaten artian.
Eta suertatzen bada
txiripa batian
zezen bat txit brabua
bere errabiyen,
pikara sartzen dana
furiya aundiyan,
zer egiten diyote?
Urrengo sartzian
pika jartzen diyote
besoen gañian;
eta sartu ezkeron
pika bein andikan,
zezen gizarajuak
ez du indarrikan,
kojo gelditutzen da
beso artatikan,
eta berriz pikara
egotsigatikan,
ez diyo zalduyari
sartzen adarrikan,
beso-buruban dakan

eridagatikan;
 bañan presidentiak
 ala pikatzian
 deituko baliyoke
 instante batian,
 eta bere aurrera
 etortzen danian
 esango baliyoke
*«Atienda V., perillán:
 por haber espaldillado
 de ese modo al animal,
 300 reales de multa!
 Y páguelos sin replicar,
 y tenga V. mucho cuidado
 en no volver a espaldillar,
 porque entonces, se lo advierto,
 multa doble recibirá.»*
 Gaur egin baldin bazan
 ori Donostiya'n
 orduban seguru naiz,
 txit seguru, biyar
 ez pagatziagatik
 iru eun errial,
 pikatuko zutela
 biar dan legian.
 Bañan gaur orren ondo
 nola irten diran,
 pikatuko dituzte
 gaur bezela biyar.
 Au aritu niyon nik
 atzo arratsian
 gizon sudur motz bati
 taberna batian.

Arotz bati ziyoten...

1

Arotz bati ziyoten
 mandatuba laja:
 al zuben azkarrena
 egiteko kaja,
 Don Gaspar Lizarralde
 ipigandu zediñ.

2

Arotzak esan ziyon
 mandatariyari
 «Nik artu biar diyot
 neurriya berari,
 kaja gorputzarentzat
 justu irten dediñ.

3

Eta nora juango naiz
 artzera neurriya?»
 «Done Migel kalera,
 etxe bat berriya
 an ikusiko dezu
 balkoi urdin duna.

4

Bigarren bizitzara
 juan zaitia billa,
 an arkituko dezu,
 pulmoniyak illa,
 kaja lenbailen egiñ
 biar diyozuna.»

5

Juan zan gure arotza
 listoi bat artuta,

eta, esan ziyoten
 etxera sartuta,
 bigarren bizitzara
 iyo zan aguro.

6

Bañan iyo zanian
 kezketan jarri zan,
 okerreko lekuba
 zitekela izan;
 pixka bat duda-mudan
 egon eta gero,

7

bi golpe atiari
 eman zizkan: Da! Da!
 Eta irten zanari
 egin ziyon galda:
 «Don Gaspar Lizarralde
 emen bizi al da?»

Konfessoriagana

Konfessoriagana
 juan zan Marzelina,
 gero konfesa zedin
 artzera dotrina;
 bañan guziz gorra zan
 Marzelina ori,
 etziyon kasik itzik
 aditzen iñori.
 Apaizak, beste gauza
 batzuben urrena,
 galdia egin ziyon:
 «Zein da seigarrena?»
 Gaixuak, nola zan aiñ
 gorrera aundikoa,
 galdetzen ziyolako
 «Zein da Jaungoikoa?»,
 erresponditu ziyon
 al zuben lenena
 «Da pentsatu liteken
 gauzik ederrena.»

Apirillaren lagun elkarra,
saroi berdeko alaitasuna,
Ama Venus'en asnase biguñ,
aize laguna.

Zuk badakizu zenbateraño
arkitzen naizen penaz beterik,
zeren ez nazun entzun izandu
kejak besterik.

Eraman izan dituzu iñoiz
neriak zenbait adi ta negar,
mendirik mendi, saroirik saroi,
ibarririk ibar.

Zuaz ta esan zaiozu nere
anyerusari, noizbait bezela
ez baldiñ banau berriz maitatzen,
ilko naizela.

Nere miñaren berri lenago
jakiten zuben; eta ni miñez
negon guzian, bera egoten zan
negar egiñez.

Zori obeko beste denboraz
maite ninduben eziñ geiago;
beste denboraz... bañan, ai!, orain
aserre dago.

Zuaz aguro, zuaz korrika,
zuaz lasterka, egan juan zaite,
eta esaiozu ilko naizela
ez banau maite.

Ala jaungoiko diran guziyak
amoriyua dezaizutela,
ala zerubak zure zori ona
nai dezatela.

Eta zuk egan ibillitzeko
zein denboretan dezun atsegiñ,
ez dezatela sekulan elur
osto bat egiñ.

Aiñ gutxiyago ditzala iñoiz
oroi beltzaren kaskarabarrak
eritu zure lore ostozko
ego ñabarrak.

Zaldun gazte

1

Zaldun gazte bozal egoki batek
 esan ziyon batian Filys'i:
 «Zeru eder maite maitagarriya,
 nai al dezu zuk nerekin bizi?
 Aberatsa naiz zuri kunplitzeko
 nai dituzun ainbeste kutizi;
 ukatzeko prebenitu baña len
 ondo pentsatu zazu lenbizi.»

2

Galaiaari esan ziyon Filys'ek:
 «Nere aurretik zuaz beriala!
 Uste al dezu lenagoko faltsiyak
 orren laster aztu zaizkirala?
 Igartzen det zure eskeñi denak
 fiñtasunik gabiak dirala;
 naiago det onrakin pobre bizi,
 ez aberats onrik ez derala.»

Dolores'i

Zeiñ dan nai al zenuke
 jakiñ, daguena
 nere biyotz gaxuan
 sartuba barrena?
 Bai? Banekiyen zala
 naiko zenubena;
 beraz, jakiñ dezazun
 alik laisterrena,
 eskribitzera nua
 D ta O aurrena,
 L eta berriz O
 eleren urrena,
 R ta E ondoren
 S bat azkena;
 oraiñ letzen badezu
 segiruban dena,
 nere maite politak
 orla du izena.

Azkenengo bertsoa

Nik au pentsatu nuben
beñ zu ikusita:
Ori bai dala guztiz
neskatxa polita!
Nai balu nere izan,
gaude ezkongai-ta
maiteko nuke nola
ama eta aita,
nere biziya baño
geiago're baita.